

Jaarverslag 2016

Hospice Calando

Inhoud

Voorwoord Raad van Toezicht.....	1
Van de Raad van Bestuur.....	2
Keurmerk PreZo behaald.....	3
De bewoners.....	5
Het personeel.....	6
De vrijwilligers.....	6
De verleende zorg.....	7
Het Mobiel Palliatief Team.....	8
Kwaliteit.....	8
Stages en bijscholingen	9
Bijeenkomsten	10
Giften.....	10
Samenwerking.....	11
Financiën.....	13
Algemene gegevens.....	17

De foto's - afkomstig uit het archief en gemaakt door Hans Villerius - zijn geplaatst met toestemming van de afgebeelde personen.

Voorwoord Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2016 vier keer vergaderd met de Raad van Bestuur. Naast de gebruikelijke agendapunten zoals de algemene gang van zaken en financiën, werd gesproken over het Beleidsplan 2015–2020. Dit plan dient als leidraad voor het door de Raad van Bestuur te voeren beleid in de komende jaren. Een belangrijk onderdeel van het plan is verdere kwaliteitsverbetering van de zorg. Dat Calando hierin voorop loopt blijkt wel uit het feit dat op 1 juli 2016, na een intensieve audit, het Keurmerk PreZo Hospicezorg kon worden uitgereikt.

Volgens de Arbowet is de werkgever verplicht om de werknemer te beschermen tegen psychosociale belasting. De werkgever moet hiervoor beleid vaststellen, hetgeen inmiddels is gebeurd. Dit omvat tevens het aanstellen van een vertrouwenspersoon. De heer drs. S. Stoop uit Dirksland heeft zich bereid verklaard deze functie te vervullen. Hij is eveneens de contactpersoon voor de zogenoemde klokkenluidersregeling.

Er kwam in 2016 meer duidelijkheid over de financiering van de zorg. Met CZ konden afspraken worden gemaakt waardoor de administratieve rompslomp bij het declareren van de kosten aanzienlijk kon worden vermindert. U leest hierover meer verderop in dit verslag. Mede hierdoor kon wederom een positief financieel resultaat worden behaald.

In verband met de opvolging in 2018 van onze algemeen directeur, mevrouw Janneke Koningswoud, zijn inmiddels afspraken gemaakt met een rekruteringsbureau, gespecialiseerd in de zorg. Wij verwachten de eerste

kandidaten in het laatste kwartaal van 2017 te kunnen interviewen.

Begin 2017 ontvingen wij van onze medisch directeur, de heer Klaas van Kralingen, het bericht dat hij zijn dienstverband met Calando per 1 juni 2017 wenst te beëindigen in verband met het aanvaarden van een functie elders in de medische wereld. Wij zijn hem dankbaar voor wat hij voor Calando heeft betekend, met name op het gebied van betrokkenheid en zorg voor de patiënten, maar ook voor zijn strategische inbreng bij het bepalen van de toekomstige doelstellingen. Het doet ons genoegen te kunnen mededelen dat zijn functie inmiddels is overgenomen door mevrouw Heike Noordzij, internist-oncoloog-hematoloog in het van Weel Bethesda Ziekenhuis.

In de Raad van Toezicht namen wij afscheid van mevrouw Bertien Winkel. De reden voor haar vertrek was eveneens het aanvaarden van een andere functie in de gezondheidszorg. Ook Bertien bedanken wij voor de plezierige samenwerking en haar deskundige inbreng. Zij is inmiddels opgevolgd door mevrouw Vrony de Wolff, voorzitter van de huisartsengroep Brielle.

Ook dit jaar ontvingen wij weer een aanzienlijk bedrag aan giften en legaten. Heel veel dank voor deze financiële ondersteuning. Daarnaast bedanken wij al onze vrijwilligers en medewerkers voor de enorme inzet en toewijding waarmee dit vaak moeilijke maar ook dankbare werk wordt gedaan.

Namens de Raad van Toezicht
Jan van den Broek, voorzitter

Van de Raad van Bestuur

Als we terugkijken op het jaar 2016 zien we dat dit een belangrijk jaar is geweest voor Calando. Er kwam meer duidelijkheid over de transitie van de financiering, die per 1 januari 2015 is ingegaan. In overleg met zorgverzekeraar CZ konden we een afspraak maken over een experiment: we krijgen de zorg integraal betaald, d.w.z. per bezet bed per dag. Dit betekent dat we veel minder administratieve rompslomp hebben en dat er steekproefsgewijs gecontroleerd wordt of de zorg die we declareren ook daadwerkelijk verleend wordt. Na het voldoen aan allerlei regels en afspraken kon dit per 1 september zo van start gaan. Bij de andere zorgverzekeraars wordt er nog steeds geïndiceerd op het aantal uren verpleging en zorgverlening.

11 februari was een belangrijk dag. Die dag kwam een auditteam van Perspekt in Calando om te kijken of we het keurmerk PreZo Hospicezorg verdienen. Dit is een andere manier van toetsen dan bij het keurmerk Palliatieve Zorg. Dat ging over de organisatie en PreZo gaat over de prestaties. Daartoe worden de bewoners en hun naasten bevraagd en wordt er gekeken of dat wat al goed gaat nog verbeterd kan worden. Natuurlijk komen er leerpunten uit zo'n audit maar uiteindelijk hebben we aan alle criteria voldaan en kregen dit keurmerk op een feestelijke avond, 1 juli 2016, uitgereikt door prof. dr. Saskia Teunissen, hoogleraar Hospicezorg.

Om met de tijd mee te gaan hebben we in 2016 ook voorbereidende werkzaamheden verricht voor het invoeren van een elektronisch patiëntendossier (EPD). Dit heeft geleid tot invoering begin 2017.

Al deze zaken hebben veel inzet van het verpleegkundig team gevraagd, die dit door middel van aparte werkgroepen moesten realiseren.

De vele giften en het meeleven vanuit de gemeenschap doet de medewerkers en vrijwilligers goed. Hierdoor kunnen we ook extra dingen organiseren die vanuit de reguliere middelen niet betaald kunnen worden.

We zijn heel blij met onze vrijwilligers. Zij zetten zich tomeloos in, niet alleen in Calando maar ook tijdens markten en acties om Calando te promoten. Hier leest u meer over in het jaarverslag.

Als Raad van Bestuur zijn we erkentelijk voor ieders inzet. De betrokkenheid van ieder is groot en dat maakt dat het fijn is om met elkaar te zorgen voor alle zieken en hun familie en naasten, die in Calando komen. De sfeer is vaak gemoedelijk en dat geeft een vertrouwd en veilig gevoel.

De dankbaarheid van de nabestaanden wordt vaak uitgesproken en dat merken we ook als we elkaar op de jaarlijkse herdenkingsavond weer ontmoeten. Dan wordt een periode afgesloten waarin er veel geleden is en er afscheid genomen is van geliefden. Het verdriet en het gemis kunnen niet worden weggenomen, maar het terugblikken op een periode waarin nader is kennism gemaakt in zware omstandigheden geeft wel een gevoel van verbondenheid.

Zo mogen we met elkaar trots en dankbaar zijn dat er op Goeree-Overflakkee een hospice is waar palliatieve zorg geboden wordt. Een Calando dat van iedereen is, maar ook voor iedereen is!

Janneke Koningswoud

Keurmerk PreZo behaald

In 2015 heeft de Raad van Toezicht het Beleidsplan 2015-2020 vastgesteld. In eerdere jaarverslagen is aangegeven wat de inhoud is. Nadat de uitvoering in 2015 van start is gegaan, heeft Calando in het verslagjaar veel werk gemaakt van het vervolg daarvan.

PreZo Hospicezorg

Op 11 februari 2016 heeft een audit plaatsgevonden voor het keurmerk PreZo Hospicezorg, nadat we ons hierop in 2015 hadden voorbereid. Aan het eind van de audit was duidelijk dat Calando het keurmerk heeft verdiend.

PreZo staat voor Prestaties in de Zorg. De toetsing was dus gericht op de geleverde prestaties en niet op de organisatie van de zorg. Met het oog daarop was het heel belangrijk dat alle betrokkenen een omslag in denken en doen zouden maken. Een omslag die ertoe leidt dat de organisatie niet kijkt naar wat goed is, maar naar wat verbeterd kan worden.

Hierbij is de mening van de zorgvragers en hun naasten heel belangrijk. Hun ervaringen komen boven water via een adequate kwaliteitscyclus. Niet de organisatie of de zorgverlener staat centraal, maar de vraag: 'Krijgt de bewoner de zorg zoals hij of zij die graag wil hebben, en wat kunnen we doen als dat niet lukt of gelukt is.' Verder is het belangrijk – en dat wordt ook getoetst – of dit plaatsvindt in een veilige omgeving, met voldoende deskundigheid en onder deugdelijk bestuur.

Enkele patiënten en hun naasten hebben de auditoren te woord gestaan en ook familie van overleden bewoners hebben meegewerkt. Zij waren tevreden over de zorg en hadden het gevoel dat er steeds rekening is gehouden met hun wensen en behoeften. Ook de aanwezige medewerkers en vrijwilligers hebben met de auditoren gesproken.

Naast de positieve punten waren er enkele zaken die nader uitgewerkt moesten worden. Zoals het aanstellen van een vertrouwenspersoon, de klokkenluidersregeling en het houden van functioneringsgesprekken met de leden van de Raad van Bestuur. Bij het opvolgen van metingen is een meer procesmatige beschrijving nodig.

Al met al was er veel blijdschap toen de auditcommissie op 11 februari bekendmaakte een positief advies te geven. Op 1 juli 2016 ontving Calando het keurmerk uit handen van prof. dr. Saskia Teunissen, hoogleraar Hospicezorg. Dit gebeurde tijdens een feestelijke bijeenkomst voor alle betrokkenen in De Schakel te Dirksland.

Wetenschappelijk Onderzoek

In 2016 zijn meerdere wetenschappelijk onderzoeken verder uitgewerkt.

- *Het voorkomen van reutelen in de stervensfase.* Met de onderzoeker is een werkwijze afgesproken. Ook zijn er afspraken gemaakt met de apotheek. In 2017 zijn de eerste patiënten geïnccludeerd.
- *Transmurale zorg.* In 2016 zijn vragenlijsten rondgestuurd voor een nulmeting. Daarnaast hebben de participanten van het Netwerk ZHE gekozen voor een verdere uit-

werking van een zorgpad waarin de transmurale consultatie binnen de regio Goeree-Overflakkee extra aandacht krijgt. Dit is afgesproken in de werkgroep van het netwerk en tijdens een kick-off bijeenkomst in Roosendaal.

- *Het markeermoment in het leven van een ongeneeslijk zieke.* Nader onderzoek is nodig of de surprise question – 'Zou het u verwonderen als deze patiënt binnen een jaar overlijdt' – voldoet als start van de palliatieve fase. Echter, het hospice is daarvoor niet de juiste plaats. Dit onderzoek vindt plaats in het ziekenhuis.
- *Palliatieve zorg voor mensen met dementie.* Binnen meerdere netwerken is dit onderzoek gaande. In 2016 zijn stappen gezet om de samenwerking tussen de netwerken te optimaliseren als het gaat om dit onderwerp. Dit vraagt meer tijd.

Cascade

Het academisch samenwerkingsverband van gespecialiseerde palliatieve zorgvoorzieningen bestaande uit de palliatieve unit van het EMC, hospice Cadenza en De Regenboog in Rotterdam en Calando heeft de naam Cascade gekregen. De betekenis van deze naam: een

proces verloopt in stappen, een waterval, die in stappen naar beneden stroomt. We komen verder wanneer we met goede afspraken samen de juiste stappen zetten.

Cascade werkt met een stuurgroep en werkgroepen. Belangrijk is dat alle facetten van onderzoek en onderwijs ten goede komt aan de zorg voor de patiënten. Samen willen we graag de kwaliteit verhogen en als een voorbeeld dienen voor anderen.

Elk kwartaal verschijnt een nieuwsbrief waarin de activiteiten worden beschreven.

Leerwerkplatform

De Associatie Hospicezorg organiseert bijeenkomsten voor de medewerkers van de aangesloten hospices. Tijdens deze leerwerkplatforms komen de uitkomsten van de vraag van de week aan de orde. Iedere twee weken is er een vraag van de week over een onderwerp waarmee medewerkers van de hospices te maken hebben. De uitkomsten worden gebruikt voor verder onderzoek. De vragen kunnen gaan over klachten bij opgenomen patiënten, de organisatie van de zorg of aandacht voor de naasten. Kortom: altijd iets wat promovendi kunnen gebruiken voor nadere uitwerking.

De bewoners

In 2016 verbleven 54 mensen in Calando: 29 mannen en 25 vrouwen. Het aantal aanmeldingen bedroeg 62. In acht gevallen kwam het dus niet tot een opname. De redenen hiervoor variëren: twee personen hadden zich voor Calando aangemeld, maar moesten vanwege capaciteitsproblemen naar een andere plaats worden verwezen; vier personen wilden wel opgenomen worden, maar konden nog wachten en overleden vóór de opname; twee personen gingen naar het ziekenhuis voor nog een interventie. De wachttijd is afhankelijk van de bedbezetting. De gemiddelde wachttijd liep iets op, maar bedroeg nooit meer dan drie dagen. In veel gevallen is het mogelijk de wachttijd te overbruggen met extra thuiszorg of de inzet van vrijwilligers. Soms blijkt een opname dan minder noodzakelijk te zijn.

Als alle bedden in Calando bezet zijn en er binnen 24 uur geen mutatie is te verwachten, dan bemiddelt het hospice in dringende gevallen voor opname in het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis of in een ander hospice, zoals De Waterlelie in Spijkenisse. Dit gebeurde in 2016 bij twee personen.

Het bezettingspercentage bedroeg in 2016 91 procent (2015: 77 procent). De gemiddelde verblijfsduur was 25 dagen (net als in 2015). Het aantal dagen liep uiteen van 2 tot 153. Twee bewoners verbleven langer dan drie maanden in Calando: 153 en 136 dagen. Zestien bewoners waren er een week of korter.

De aard van de ziekte was vooral oncologisch (45 bewoners). Daarnaast waren er bewoners met COPD, hartfalen, longfibrose, een neurologisch ziektebeeld en een gecompliceerd ziekteverloop bij hoge ouderdom.

De leeftijd van de bewoners liep uiteen van 50 tot 94 jaar. De gemiddelde leeftijd was 75,4 jaar. Achttien bewoners kwamen vanuit de thuissituatie naar Calando, 28 vanuit het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis en acht vanuit een ander ziekenhuis. Twintig bewoners waren afkomstig van Goeree-Overflakkee, 27 van Voorne-Putten en zeven van elders.

40 bewoners overleden in Calando, acht verlieten het hospice om weer naar huis te gaan en drie bewoners verhuisden naar een andere zorginstelling. Wie terug naar huis ging, was in Calando voor symptoomanalyse, een respijtopname of het overbruggen van een moeilijke periode tijdens de ziekte (moeilijk voor zowel de bewoner zelf als voor de familie/naasten).

Het personeel

Het personeel van Calando bestaat uit een stabiel team van professionele zorgverleners: zestien verpleegkundigen in vaste dienst (FTE 6,8), vier artsen (FTE 0,2), een pastoraal medewerker (FTE 0,1), een psychosociaal medewerker (FTE 0,2), een vrijwilligerscoördinator (FTE 0,3), een huishoudelijk medewerker (FTE 0,3) en een administratief medewerker (FTE 0,3).

De heer A. Dubbeld is per 31 december 2016 gestopt als pastoraal medewerker. De heer B. Kooy volgt hem op met een dienstverband van 4 uur per week.

De gemiddelde leeftijd is 50 jaar. Het personeel bestaat uit 22 vrouwen en twee mannen. Het ziekteverzuim in 2016 was 4,3 procent (2015: 4,8 procent).

Functioneringsgesprekken

In 2016 zijn met alle medewerkers functioneringsgesprekken gevoerd.

Tijdens de vrijwilligersvergaderingen kwamen diverse onderwerpen aan bod, zoals brandveiligheid (met oefening), correct taalgebruik, 'waar staan we als vrijwilliger' en communicatie. Ook was er een gezamenlijke vergadering met de verpleegkundigen over de samenwerking binnen Calando. Het doel: van elkaar leren en een middel tot verwerking van ervaringen. Voorafgaand aan elke vrijwilligersavond komt de vrijwilligerscommissie bijeen. De commissie bestaat uit drie leden en elk jaar treedt één lid af. De commissie fungeert als een soort ondernemingsraad. Ze geeft adviezen en komt met informatie vanaf de werkvloer. Zo is de vrijwilligerscommissie een klankbord voor de directie en een schakel tussen het management en de vrijwilligers. Leden van de commissie kunnen de vraag krijgen om bij het jaarlijkse functioneringsgesprek aanwezig te zijn.

De verleende zorg

Iedere dag, 24 uur lang, is er een verpleegkundige aanwezig, die verantwoordelijk is voor de zorg, verpleging en begeleiding. Vrijwilligers helpen daarbij. Elke doordeweekse dag komt er rond het middaguur een dokter langs voor de medische behandeling.

Elke maandag en donderdag is de pastoraal medewerker present. De psychosociale werker is naar behoefte in het hospice. De maatschappelijk werker is 16 uur per week aanwezig en speelt ook een rol bij de intake, de ontslag- en evaluatiegesprekken en de overplaatsing.

De huishoudelijk medewerker, die een aanstelling heeft voor 10 uur per week, zorgt samen met de vrijwilligers voor een gezellig, huiselijk en schoon hospice. De administratief medewerker is 12 uur per week aanwezig voor een veelomvattend takenpakket. Zij is receptioniste, telefoniste, secretaresse en boekhouder.

Voor opname vindt een intakegesprek plaats, bijvoorbeeld thuis of in het ziekenhuis. Eenmaal in het hospice is er wekelijks een gesprek met de bewoner en/of familie over het verblijf, de zorg, de behandeling en de verwachtingen.

Nazorg

Ongeveer zes weken na het overlijden of de overplaatsing is er een evaluatiegesprek met de maatschappelijk werker. Dan ontvangen de nabestaanden ook de digitale vragenlijst voor een tevredenheidsonderzoek. In 2016 werden 44 vragenlijsten verstuurd, waarvan er 23 ingevuld terugkwamen. De nabestaanden waardeerden het gehele traject van zorg en de faciliteiten met een 9,1.

Tussen het overlijden en de herdenkingsbijeenkomst zijn er vaak nog contacten over de periode van verblijf en het overlijden. Naasten blijken daar veel behoefte aan te hebben. De maatschappelijk werker, die de nazorg coördineert, spreekt de familie thuis of ook wel in Calando.

Herdenkingsbijeenkomst

Eén keer per jaar houdt Calando een herdenkingsbijeenkomst voor familie, vrienden en naasten van de overleden bewoners, de medewerkers en de vrijwilligers. De pastoraal medewerker houdt dan een (neutrale) overdenking en medewerkers, vrijwilligers en/of familie lezen gedichten voor. Voor elke overledene wordt een ogenblik stilte in acht genomen en een roos in een vaas gezet nadat zijn of haar naam is genoemd. Na het officiële gedeelte is er gelegenheid om met elkaar koffie of thee te drinken. De ervaring is, dat de herdenkingsbijeenkomsten het verblijf in Calando afronden. De belangstelling voor de bijeenkomsten neemt toe. Tijdens de druk bezochte bijeenkomst in 2016 zong een ensemble van oratoriumvereniging Laudando enkele koralen.

De vrijwilligers

Vrijwillige en niet vrijblijvende inzet van vrijwilligers is onmisbaar voor het functioneren van het hospice. Er is 24 uur per dag vrijwillige inzet. Calando telde in 2016 in totaal 50 vrijwilligers. Zes vrijwilligers zijn dit jaar gestopt, terwijl er vier zijn gestart.

46 vrijwilligers werken in de zorg. In totaal gaat het om 10.950 uren inzet. De meeste vrijwilligers in de zorg draaien gemiddeld één keer per week een dienst van 6 uur in het hospice. Ook in de thuiszorg zijn vrijwilligers actief. In 2016 ging het om 30 uur, gegeven door vijf vrijwilligers. Zes vrijwilligers hielden zich bezig met het transport van linnengoed en maaltijden (365 uur). Verder is er één vrijwilliger voor het tuinonderhoud en één voor de PR (100 uur).

Het Mobiel Palliatief Team

Huisartsen en wijkverpleegkundigen in de eerste lijn kunnen het Mobiel Palliatief Team (MPT) consulteren, zowel telefonisch als bedside. Het MPT adviseert op het gebied van palliatieve zorg en ondersteunt bij interventies, bijvoorbeeld bij het plaatsen van een pomp voor pijnbestrijding of bij palliatieve sedatie. Het team neemt geen zorg over, maar instrueert zorgverleners over de ingezette materialen en beantwoordt vragen. Dat kan 24 uur per dag, zeven dagen in de week.

Het team bestaat uit twee internist-oncologen, een longarts en vijf verpleegkundigen. In 2016 zijn drie verpleegkundigen ingewerkt als consultant. Dit om de continuïteit in de toekomst te waarborgen. Het MPT werkt samen met het technisch team van CuraMare, het zogenoemde SPAT-team, dat zoveel mogelijk de technische handelingen verricht. De consultant is op de achtergrond beschikbaar voor het beantwoorden van vragen. Daarnaast hield het MPT Calando een aantal casuïstiekbesprekingen.

In 2016 verleende het MPT Calando 132 consulten. In 96 procent van de gevallen was het de huisarts die het consult aanvroeg. De overige aanvragen kwamen van specialisten (oude-

rengeneeskunde) en verpleegkundigen. In 92 procent van de gevallen ging het om een consult thuis. Daarnaast vonden consulten plaats in het ziekenhuis, een VGZ-instelling, een verpleeghuis of een verzorgingshuis. Meestal betreffen de consulten patiënten met oncologische aandoeningen (84 procent). De andere vragen gingen over mensen met COPD of hartfalen. De vragen hebben vooral betrekking op de farmacologie, de organisatie van de zorg en palliatieve sedatie. De top 5 van symptomen waarmee het MPT te maken krijgt bestaat uit pijn, benauwdheid, vermoeidheid, verwardheid en misselijkheid.

De meeste mensen verkeren in de laatste dagen van hun leven als het MPT Calando wordt ingeschakeld.

ALOGO

In 2016 vond elke maand een ontmoeting plaats met de huisartsen op Goeree-Overflakkee om de problematiek op het gebied van de palliatieve zorg te bespreken.

In 2016 is het project Transmurale Zorg gestart (zie: wetenschappelijk onderzoek, pagina 3). Het streven is om samen met het klinisch palliatief team van het ziekenhuis te komen tot een transmurale team. Het doel hiervan is het nog beter garanderen van de continuïteit voor de betrokken patiënten.

team een bijdrage geleverd aan de voortgang van het beleidsplan, met name het invoeren van een elektronisch patiëntendossier (EPD). Madenco, de ontwikkelaar en leverancier van een EPD dat speciaal voor de hospices is gemaakt, heeft hierover voorlichting gegeven. Enkele verpleegkundigen hebben zich bij hospices georiënteerd op

het gebruik en waren daar enthousiast over. Na de verdere implementatie zal Calando het EPD in voorjaar van 2017 in gebruik nemen.

- Elke teamvergadering is er een reflectie op de verleende zorg in de afgelopen periode. Ook is er tijdens elke vergadering aandacht voor de arbeidsomstandigheden.
- Alle verpleegkundigen zijn lid van de beroepsvereniging V&VN, afdeling palliatieve verpleegkunde, en ingeschreven in het kwaliteitsregister. Deze afdeling organiseert

regelmatig vergaderingen en symposia, die bij toerbeurt worden bezocht.

- De jaarlijkse herhaling van de BHV-cursus is gevolgd.
- In het najaar, op 12 oktober, was er gelegenheid om een door het netwerk Palliatieve Zorg Zuid-Hollandse Eilanden georganiseerd symposium bij te wonen in Ooltgensplaat. Het onderwerp was: 'Kunnen wij onbegrepen gedrag begrijpen'. Er was veel belangstelling voor het symposium.

Stages en bijscholingen

- Tweedejaars medisch studenten hebben een dag meegelopen in het hospice.
- Verpleegkundigen van het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis die de oncologieopleiding volgen, lopen drie dagen stage in Calando. Dit gebeurde in 2016 één keer.
- Een HBOV-leerling heeft in haar eerste jaar een week meegelopen om zich voor haar werkstuk te oriënteren op de palliatieve zorg.
- Een ziekenverzorgende is in 2016 gestart met de opleiding verpleegkunde. Zij hoopt in 2017 af te studeren. Daartoe is Calando door CBB aangemerkt als leerbedrijf.
- In 2016 zijn er drie huisartsen in opleiding (HAIO's) in Calando geweest voor een stage van drie maanden. Zij hebben al een langere stage bij een huisarts achter de rug en kunnen zich in het hospice verdiepen in de palliatieve zorg. Calando werkt hierbij samen met de palliatieve afdeling van Daniël den Hoed, waar de HAIO zich de eerste maand bezighoudt met theoretische verdieping. Daarna volgen twee

maanden in Calando voor de praktijk van de palliatieve zorg.

- De basisopleiding Palliatieve Zorg is in 2016 twee keer aangeboden.
- Voor thuiszorgteams verzorgt het hospice regelmatig een instructie over medisch technische handelingen en het gebruik van diverse pompen en apparatuur.

Kwaliteit

- Om de deskundigheid van het verpleegkundig team op peil te houden worden regelmatig – drie keer per jaar – in-company scholingen gehouden.
- Met het team is aandacht besteed aan het verzelfstandigen van het verpleegkundig team. Er zijn in 2016 drie bijeenkomsten over dit onderwerp gehouden. Ook heeft het

Bijeenkomsten

Op 1 juli is tijdens een feestelijke bijeenkomst in De Schakel te Dirksland het keurmerk PreZo Hospicezorg uitgereikt. Hieraan gekoppeld vond een symposium plaats met als thema: 'Een keurmerk voor Calando'. Prof. dr. Saskia Teunissen, hoogleraar Hospicezorg, reikte het keurmerk uit. Sprekers waren A. Luteijn, directeur van een christelijke zorgverzekeraar, prof. dr. A. van der Heide, hoogleraar besluitvorming en zorg rond het levenseinde, en dr. K.W. van Kralingen, medisch directeur Calando. Na hun lezingen volgde een debat onder leiding van Servaas Stoop.

- Eén keer vond een gesprekskring plaats, over de waarde van spirituele zorg. De aanwezigen van Calando waren er tevreden

over: in de waan van alledag is verdieping zeer welkom.

- In september was de jaarlijkse barbecue.
- De zaterdag voor Kerst is in Calando een kerstbijeenkomst gehouden voor bewoners en familie.
- Ieder jaar wonen enkele vrijwilligers de teambijeenkomsten van het Flakkeese team van Roparun bij. Zij zorgen ook voor de catering. De teams worden op Tweede Pinksterdag, als ze weer thuiskomen, ontvangen met een hapje en een drankje.
- Naast de herdenkingsbijeenkomst voor alle naasten van de overledenen in Calando in november (zie pagina 7), was het hospice vertegenwoordigd tijdens de jaarmarkt van de hervormde gemeente in Dirksland, de Boerenlanddag in Oostvoorne en de Vestingdagen in Hellevoetsluis.

Giften

Ook in 2016 heeft Calando vele giften mogen ontvangen. De giften komen op een aparte rekening, die het hospice gebruikt om eventuele tekorten mee aan te vullen. In totaal kwam er 114.790,97 euro binnen. Calando ontving voor 25.383 euro aan legaten. Verder: giften van kerken, verenigingen, bedrijven en particulieren.

Het vermelden waard zijn – naast de Flakke-kalender, die altijd een mooi bedrag opbrengt – de Calandotour, de verkoop van 'lichtpuntjes' tijdens de Boerenlanddag en de Vestingdagen en de zangavond door twee van oorsprong Dirkslandse dirigenten. De Calandotour bracht 12.493,29 op. Het geld was bestemd voor de aanschaf van nieuwe bedden.

Er zijn ook anonieme gevers. Calando respecteert dat, maar wil ook op deze plaats laten blijken het medeleven en de betrokkenheid enorm

op prijs te stellen. Die dank gaat uiteraard ook uit naar alle andere gulle gevers.

Samenwerking

(sub)Netwerk PZ Goeree-Overflakkee

Alle zorgaanbieders op Goeree-Overflakkee zijn deelnemer, Calando vervult de voorzittersrol. Van het Netwerk Palliatieve Zorg Zuid-Hollandse Eilanden is Calando het correspondentieadres. Het netwerk Goeree-Overflakkee heeft vier keer vergaderd met de werkgroep. Vanuit het Netwerk Goeree-Overflakkee is twee keer een basisscholing Palliatieve Zorg aangeboden, één keer in het voorjaar en één keer in najaar. Deze scholing bestaat uit vijf bijeenkomsten. De doelgroep bestaat uit medewerkers van de reguliere zorg. Dit omdat volgens het ministerie van VWS palliatieve zorg generalistische zorg is. Bedoeling van de scholing is dat cursisten leren herkennen wanneer palliatieve zorg nodig is. De algemeen directeur en de maatschappelijk werker van Calando fungeren als docent. Daarnaast is de specialist ouderengeneeskunde van Nieuw Rijsenburgh docent voor het medische gedeelte.

Palliactief

Palliactief is de multidisciplinaire beroepsvereniging voor werkers in de palliatieve zorg. De artsen, enkele verpleegkundigen, de maatschappelijk werker en de geestelijk verzorger zijn lid. Zij wonen de algemene ledenvergaderingen bij en genieten korting bij evenementen. Een aantal medewerkers heeft het tweejaarlijks congres bezocht.

Palliactief is een van de gesprekspartners van de overheid en behartigt de belangen zowel nationaal als internationaal.

Associatie Hospicezorg Nederland (AHZN)

Calando is lid van de AHZN. Lidmaatschap is alleen mogelijk voor hospices die het Keur-

merk Palliatieve Zorg hebben behaald. Zes keer per jaar komen de leden van de AHZN bij elkaar. De eindverantwoordelijken van de organisaties bespreken dan de praktische zaken en het behartigen van de belangen. Er is een nauwe samenwerking met Palliactief en Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ) om besprekingen op de juiste plaats te voeren, of om met elkaar af te stemmen.

Vanuit de AHZN is er veel contact met landelijke organisaties, zoals CIZ, ACTIZ, Perspekt, VWS, ZN en NZA.

In 2013 is vanuit de AHCH, de voorganger van AHZN, prof. dr. Carlo Leget benoemd tot bijzonder hoogleraar in de ethiek en spirituele zorg in de palliatieve zorg. Het voorzieningsfonds van Calando heeft dit mede mogelijk gemaakt.

In 2014 is prof. dr. Saskia Teunissen benoemd tot hoogleraar Hospicezorg. De AHZN faciliteert haar en levert een actieve bijdrage aan het onderzoek naar de kwaliteit van de zorg in hospices. Professor Teunissen is de grondlegger van het Utrechts Symptoomdagboek. Dit wordt gebruikt om alle ongemakken in de laatste levensfase te observeren en te registreren om de kwaliteit van leven te verbeteren. Hiertoe is een app ontwikkeld, zodat patiënten en/of familie dit dagboek zelf kunnen invullen en zo op afstand de juiste zorg kunnen ontvangen. Het gaat daarbij niet alleen om lichamelijke ongemakken, maar ook om psychosociale en spirituele problemen. Verder is in samenwerking met Perspekt het kwaliteitskeurmerk PreZo Hospicezorg ontwikkeld.

Kerngroep

De AHZN neemt deel aan de Kerngroep, die de belangen van de palliatieve zorg vanuit de overheid bespreekt. Alle gremia die met palliatieve zorg te maken hebben zijn in de Kerngroep vertegenwoordigd.

Het in 2011 geformuleerde Witboek is uit-

gangspunt voor het doorlopende beleid. De thema's zijn financiering en organisatie, kwaliteit en transparantie en deskundigheidsbevordering. In 2015 zijn consortia opgericht, zeven in totaal, alle rondom de academische centra in het land. Het is de bedoeling dat de consortia alle activiteiten vanuit het Nationaal Programma Palliatieve Zorg organiseren en faciliteren, in goede samenwerking. Juist de samenwerking van alle zorgaanbieders met de patiëntenvertegenwoordiging moet de palliatieve zorg borgen.

Daarvoor zijn onderzoek en onderwijs nodig, uit te voeren door de andere gremia in samenwerking met de academische centra. Daarbij is van belang dat de zorgvrager centraal staat. Voor iedereen moet duidelijk zijn waar men 24 uur per dag en 7 dagen per week terecht kan

met vragen en voor adviezen en hulp. Ook de deskundigheidsbevordering is een speerpunt. VWS heeft ZonMw aangewezen om de plannen uit te voeren. Dit gebeurt met behulp van een onderzoeksprogramma. Diverse onderzoeken zijn gestart. Calando neemt daaraan deel (zie ook elders in dit verslag).

Agora Ethiek en Spirituele Zorg

Omdat in de palliatieve zorg veel ethische afwegingen worden gemaakt en hiervoor nog weinig structurele aandacht is, is er landelijk onderzoek gaande naar wat nodig is in de praktijk van alledag. De aandacht voor spirituele zorg is bovendien heel divers. Als verpleegkundige neemt de algemeen directeur van Calando deel aan dit forum.

Financiën

**Aan de Raad van Beheer en de Raad van Toezicht van
Stichting Palliatieve Zorg Dirksland
Postbus 42
3247 ZG DIRKSLAND**

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Bijgesloten Verkort Financieel Verslag 2016 van Stichting Palliatieve Zorg te Dirksland, bestaande uit de samengevatte balans per 31 december 2016, de samengevatte Staat van baten en lasten 2016 en bijbehorende toelichting, is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2016 van Stichting Palliatieve Zorg Dirksland. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 20 juli 2017. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 20 juli 2017.

Het Verkort Financieel Verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. Het kennisnemen van het Verkort Financieel Verslag kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Palliatieve Zorg Dirksland.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het Verkort Financieel Verslag in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is het Verkort Financieel Verslag 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2016 van Stichting Palliatieve Zorg Dirksland en in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in het Verkort Financieel Verslag 2016.

Middelharnis, 20 juli 2017

Visser & Visser Accountants B.V.

Was getekend.

Drs. M.J. van den Bos RA

Balans per 31 december 2016 (na resultaatbestemming)

Activa

Vaste activa

Materiele vaste activa

Verbouwing en inrichting
Inventaris

22.151
1.274

23.425

31-12-2015

25.843
3.951

29.794

Viottende activa

Vorderingen en overlopende activa

76.351

47.259

Liquide middelen

267.937

228.964

367.713

306.017

Alle bedragen in €

Passiva

Stichtingsvermogen

Niet-collectief gefinancierd vrij vermogen
Collectief gefinancierd gebonden
vermogen

824.357
- 784.596

39.761

824.357
- 829.240

- 4.683

Langlopende schulden

Leningen Stichting Voorziengenfonds
Hospice Calando

-

25.000

Kortlopende schulden

Stichting Voorzieningenfonds
Hospice Calando
Belastingen en premies
sociale verzekeringen
Overige schulden en overlopende passiva

114.475

76.362

33.680

38.647

179.797

170.690

327.952

285.700

367.713

306.017

Alle bedragen in €

Staat van baten en lasten

	31-12-2016	31-12-2015
Baten	733.560	742.578
Personeelskosten	620.132	598.818
Afschrijvingen	6.369	6.369
Huisvestingskosten	11.701	16.589
Exploitatiekosten	20.850	21.075
Kantoorkosten	7.657	6.228
Algemene kosten	19.363	13.373
Diverse baten en lasten	-	-
Som der lasten	<u>686.072</u>	<u>662.452</u>
Bedrijfsresultaat	47.488	80.125
Rentebaten	244	439
Rentelasten	<u>3.287</u>	<u>2.396</u>
Som der financiële baten en lasten	<u>- 3.043</u>	<u>- 1.957</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	44.445	78.168
Buitengewone baten	-	-
Nalatenschappen	-	-
Resultaat	<u>44.445</u>	<u>78.168</u>

Alle bedragen in €

Algemene gegevens

Adres: Vivaldilaan 2-4, 3247 EE Dirksland
 Postadres: Postbus 42, 3247 ZG Dirksland
 Telefoon: 0187 - 609147
 Fax: 0187 - 609148

Internet: www.calando.nl (ook informatie voor professionals)
 E-mail: info@calando.nl
 Bankrekeningnummer:
 Stichting Palliatieve Zorg
 NL22 RABO 03512.13.767,
 Stichting Voorzieningenfonds
 NL26 RABO 03141.18.373

Aangesloten bij:

VPTZ, Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg, de landelijke vrijwilligersorganisatie, Associatie Hospicezorg Nederland, Leerbedrijf CBB; samenwerking met Cascade (Academisch Netwerk Rotterdam)

Raad van Toezicht

Voorzitter:

de heer J. van den Broek,
 Ring 120, 3241 CS Middelharnis

Secretaris:

De heer mr. C.N. Schuring,
 Voorstraat 9, 3241 EE Middelharnis

Overige leden:

Mevr. Drs. B. Winkel,
 Blankenburgse Rak 1, 3232 HM Brielle
 De heer A. Robijn,
 Pimpelmees 67, 3245 TW Sommelsdijk
 De heer drs. A. Baelde,
 Peuterdijk 13, 3249 AW Herkingen
 De heer A.J. van der Vlucht, Eendrachtsdijk 10a,
 3251 AG Stellendam

Secretariële ondersteuning

mevr. A. Koedam

Raad van Bestuur

Algemeen directeur:

Mevrouw J.H. Koningswoud-ten Hove,
 Vivaldilaan 2-4, 3247 EE Dirksland

Medisch directeur:

De heer dr. K.W. van Kralingen,
 Vivaldilaan 2-4, 3247 EE Dirksland

Nevenfuncties directie

Dr K.W. van Kralingen

- longarts
- voorzitter van Medisch Specialistisch Bedrijf (MSB) Van Weel-Bethesda Ziekenhuis
- voorzitter van de Associatie Hospicezorg Nederland
- medewerkster (op vrijwillige basis) aan het consultatiepunt voor vragen rondom het levenseinde en palliatieve zorg van de NPV
- voorzitter Netwerk Palliatieve Zorg Goeree-Overflakkee
- lid Kerngroep
- commissaris bij WoonDroomzorg

De opbrengst van de Calandotour was bestemd voor nieuwe bedden.

